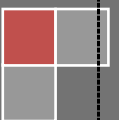

2016

Οικολογικό Αποτύπωμα και Διατροφή:
Οπτικός Γραμματισμός και το «Κουτί των
Ιδεών»

Επιμέλεια: Δρ. Σοφία Εμμανουηλίδου
Κέντρο Δια Βίου Μάθησης για το Περιβάλλον και την
Αειφορία Λιθαιιάς, Ζάκυνθος
22/11/2016

**Κέντρο Δια Βίου Μάθησης για το Περιβάλλον και την Αειφορία Λιθακιάς,
Ζάκυνθος**

Δρ. Σοφία Εμμανουηλίδου

semma@otenet.gr

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ:
ΟΠΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΚΟΥΤΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ»**

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Περιγραφή-Περίληψη

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «**ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ: ΟΠΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ‘ΚΟΥΤΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ’**» εισάγει τους μαθητές/τριες σε μία συλλογική δράση προβληματισμού ή/και διαβούλευσης σχετικά με καιρία κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα συνδεδεμένα με τη διατροφή. Σύμφωνα με τις Ε. Φλογαίτη και Γ. Λιαράκου, τα περιβαλλοντικά ζητήματα αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές σχέσεις και διέπουν την καθημερινότητα του πολίτη. Συνεπώς, η συνειδητοποίηση της κρισιμότητας του οικολογικού αποτυπώματος της διατροφής μπορεί να οδηγήσει στον εκδημοκρατισμό των καταναλωτικών προτύπων του 21^{ου} αιώνα (κυρίως αυτών που χαρακτηρίζουν τις Δυτικές κοινωνίες), και να βοηθήσει τον πολίτη να αναγνωρίσει το αντίκτυπο που οι διατροφικές επιλογές του/της έχουν στο φυσικό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, στόχος του προγράμματος είναι η σύνδεση της διατροφής των ανθρώπινων κοινωνιών με τα φαινόμενα της κατασπατάλησης φυσικών πόρων, της αλλοίωσης του ανάγλυφου της γης για τις ανάγκες της αγροτικής βιομηχανίας, της ρύπανσης του υδροφόρου ορίζοντα λόγω της ανεξέλεγκτης χρήσης φυτοφαρμάκων και της συσσώρευσης σκουπιδιών.

«[Οι] κοινωνικές σχέσεις που διαμορφώνουν την αναπαραγωγή των συνθηκών παραγωγής (των φυσικών πόρων κ.λπ.) θεωρούνται εξίσου σημαντικές με τις ίδιες τις σχέσεις παραγωγής. Σύμφωνα με την προβληματική αυτή, δύο είναι τα κεντρικά ζητήματα που κυριαρχούν στη ρητορική της κριτικής αειφορίας: οι σχέσεις ανάμεσα στη φύση και την κοινωνία και η μετάβαση προς μία πραγματική δημοκρατία, η οποία θα βασίζεται σε συναινετικές μορφές κοινωνικής ζωής».

(Ε. Φλογαίτη & Γ. Λιαράκου, 2007: 82)

Βασισμένο στο βραβευμένο από το παράρτημα της UNICEF στην Ελβετία το 2004 παρεμβατικό πρόγραμμα «Το Γραφείο των Ιδεών», το εκπαιδευτικό πρόγραμμα **«ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ: ΟΠΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ‘ΚΟΥΤΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ’**» αναδεικνύει τη σημαντικότητα της συμμετοχικής δράσης στην εξεύρεση λύσεων για ποικίλους προβληματισμούς με απώτερο στόχο την ενδυνάμωση της αυτοαντίληψης και της αυτοεκτίμησης. Το πρόγραμμα αξιοποιεί τον οπτικό γραμματισμό ως την βέλτιστη μέθοδο για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων της μετασχηματίζουσας μάθησης. Μέσω οπτικών ερεθισμάτων, οι μαθητές/τριες επεξεργάζονται περιβαλλοντικά μηνύματα, άρρηκτα συνδεδεμένα με την τροφή, και διασταυρώνουν τις καταναλωτικές έξεις του παρόντος με την ηθική διάσταση της αγοραστικής δύναμης του πολίτη. Στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να αναδυθούν τα αλληλένδετα ζητήματα της άγνοιας του καταναλωτή, όσον αφορά την ποιότητα της τροφής στα πλαίσια μαζικής κατανάλωσης, και του μεγέθους της περιβαλλοντικής καταστροφής που οι βιομηχανίες τροφίμων συχνά προκαλούν (απόβλητα, έλλειψη μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας, τροποποιημένη τροφή κτλ).

Ο Οπτικός Γραμματισμός ως μέθοδος επικοινωνίας και μάθησης μπορεί να συνοψιστεί στην ακόλουθη παραπομπή:

«Το παιδί, αναζητώντας κάποια τάξη στο χάος του κόσμου, συγκρατεί σιγά-σιγά έναν κώδικα με σημεία αναγνώρισης, που εκφράζουν το συσχετισμό της μορφής της εικόνας ή όπως θα λέγαμε μεταφέροντας εδώ τους όρους της σημειολογίας “σημαίνοντος- σημαίνόμενου. Η εικόνα γίνεται σημείο αναγνώρισης που απεικονίζει το ρευστό κόσμο της πραγματικότητας και κάποια στιγμή τον ακινητοποιεί και τον σταθεροποιεί. Γίνεται ακόμα, έτσι, ένα αξιόπιστο όργανο επικοινωνίας με τους άλλους ανθρώπους» (Σακελλαρίου 1982: 508).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα **«ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ: ΟΠΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ‘ΚΟΥΤΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ’**» επιδιώκει να δημιουργήσει τις συνθήκες για την ευδοκίμηση της δυναμικής του Third Image του Roland Barthes με στόχο την καλλιέργεια Ενεργών Πολιτών στη λήψη αποφάσεων, σχετικές με τις καθημερινές διατροφικές επιλογές μας. Τέλος, το θεωρητικό υπόβαθρο που ακολουθείται τοποθετεί την συγκεκριμένη εκπαιδευτική πρακτική σε συνάρτηση με την φιλοσοφική προσέγγιση του Homi Bhabha της ταυτότητας του ατόμου σε έναν Τρίτο Χώρο (Third Space).¹

¹ Η αναφορά στις φιλοσοφικές θέσεις του Roland Barthes και του Homi Bhabha συνηγορούν στη προσέγγιση της μαθησιακής διαδικασίας ως μία οριακή έκφραση της ελεύθερης βούλησης του/της μαθητή/τριας. Για λόγους οικονομίας χρόνου, στο παρόν κείμενο δεν επεκτεινόμαστε στο ερευνητικό πεδίο της Φιλοσοφίας της Παιδείας. Δείτε σε επισύναψη το δημοσιευμένο άρθρο της Δρ. Σοφίας Εμμανουηλίδου, Μέλος της Παιδαγωγικής Ομάδας του Κ.Π.Ε. Λιθαρίας Ζακύνθου, με θεματική περιοχή τον Εκδημοκρατισμό της Μάθησης και το Οικολογικό Αποτύπωμα.

Οδηγίες προς την υλοποίηση του Εκπαιδευτικού Προγράμματος

«ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ: ΟΠΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ‘ΚΟΥΤΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ’»

1^η Διδακτική Ώρα

Στάδιο 1 (40 λεπτά): Εισαγωγή (Ice Breaking Activity). Οι μαθητές/τριες καλούνται να προσεγγίσουν τις διατροφικές τους συνήθειες ως μία κοινωνική και πολιτική πράξη πέραν της κάλυψης των βασικών αναγκών τους για λήψη τροφής. Εισαγωγικοί στόχοι της συζήτησης αποτελούν: ο διαχωρισμός ανάμεσα στις «πραγματικές» και «τεχνητές» ανάγκες του καταναλωτή, η συνειδητοποίηση του υπέρογκου αποτυπώματος αναφορικά με τα υλικά συσκευασιών και η συναίσθηση της εποχικότητας ή/και εντοπιότητας συγκεκριμένων τροφών.

Παράλληλα, ο/η εκπαιδευτικός παραθέτει παραδείγματα ή/και επεξηγήσεις, ώστε οι μαθητικές ομάδες να εξοικειωθούν με την έννοια του οικολογικού αποτυπώματος. Επίσης, κρίνεται σκόπιμο να γίνεται μία σύντομη αναφορά στο έργο του William Rees, εμπνευστή του όρου «Οικολογικό Αποτύπωμα».

Παράδειγμα: Τι είναι το Οικολογικό Αποτύπωμα;

Ενδεικτική Απάντηση:

- Η πρώτη ακαδημαϊκή δημοσίευση σχετικά με τον όρο οικολογικό αποτύπωμα έγινε από τον **William Rees** το 1992.
- Ο όρος εκφράζει το μέτρο της ανθρώπινης ζήτησης στα οικοσυστήματα της γης.
- Με το οικολογικό αποτύπωμα μετράμε τους πόρους που απαιτεί το ανθρώπινο είδος για τη διαβίωσή του, την κάλυψη των αναγκών του καθώς και για την απορρόφηση των αποβλήτων του.

Παράδειγμα: Ας αναλογιστούμε το Οικολογικό Αποτύπωμα ενός Ευρωπαίου!!

Ενδεικτικό κείμενο προς συζήτηση με τη μαθητική ομάδα:

«Ένας τρόπος για να μετρήσουμε τις επιδράσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας πάνω στη γη είναι το «οικολογικό αποτύπωμα». Το «οικολογικό αποτύπωμα» είναι ένα μέτρο της «ζήτησης» (κατανάλωσης) φυσικών πόρων από μια κοινωνία για την κάλυψη των αναγκών της, συγκρίνοντας την με τη συνολική δυνατότητα της γης να παράγει και να αναπαράγει αυτούς τους πόρους.

Το «οικολογικό αποτύπωμα» εκτιμάει τους φυσικούς πόρους που απαιτούνται για να υποστηριχθούν οι υλικές ανάγκες ενός ατόμου ή ενός πληθυσμού σύμφωνα με τον τρόπο ζωής, τις συνήθειες και την τεχνολογία που χρησιμοποιείται.

Για να είναι εύκολα μετρήσιμο και κατανοητό, το «οικολογικό αποτύπωμα» βασίζεται σε ένα μοντέλο που «μετατρέπει» τις διάφορες καταναλωτικές ανάγκες σε έκταση παραγωγικής γης, όπως γεωργική γη, δάσος (για ξύλο αλλά και για τη δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα),

βοσκοτόπια, διαβρωμένη ή δομημένη γη, που απαιτούνται για να μπορούν να καλυφθούν αυτές οι ανάγκες.

Αν διαιρέσουμε τη διαθέσιμη επιφάνεια του πλανήτη δια του σημερινού παγκόσμιου πληθυσμό, υπολογίζεται ότι στον καθένα μας «αντιστοιχούν» περίπου 2 εκτάρια από τον πλανήτη, από τα οποία μόνο το 1.7 είναι διαθέσιμο για ανθρώπινη χρήση. Λαμβάνοντας υπόψη τις δημογραφικές αλλαγές (αύξηση πληθυσμού με σταθερή όμως την επιφάνεια του πλανήτη Γη), σε 50 χρόνια η κατά κεφαλή «διαθέσιμη» επιφάνεια εδάφους δεν θα ξεπερνάει το ένα εκτάριο.

Το μέγεθος του «οικολογικού αποτυπώματος» διαφέρει από χώρα σε χώρα και εξαρτάται από τον τρόπο ζωής και κατανάλωσης. Το οικολογικό αποτύπωμα ενός μέσου Ευρωπαίου καλύπτει 4.97 εκτάρια. Αν όλοι οι κάτοικοι του πλανήτη ζούσαν και κατανάλωναν όπως οι Ευρωπαίοι θα χρειαζόμασταν περίπου τρεις πλανήτες.»

Πηγή: www.medsos.gr

Παράδειγμα: Ποιος είναι ο William Rees; Ποια είναι τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα;

Ενδεικτική Απάντηση:

William Rees: Professor at University of British Columbia, Canada

Ακαδημαϊκά ενδιαφέροντα/πεδία έρευνας του William Rees:

- Ανθρώπινη βιο-οικολογία και η οικολογική βάση του πολιτισμού.
- Η οικονομία της οικολογίας:
- Βιοφυσικές πραγματικότητες στην εξεύρεση και διανομή πόρων.
- Παγκόσμια αλλαγή και η δυναμική της κοινωνικής κατάρρευσης.

Παράδειγμα: Ποιο είναι το Οικολογικό Αποτύπωμα μίας μπανάνας;

Οι μπανάνες είναι μια φιλική προς το περιβάλλον τροφή, παρά το γεγονός ότι καλλιεργούνται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από όπου καταναλώνονται.

Υπάρχουν τρεις κύριοι λόγοι που οι μπανάνες έχουν τέτοιες μικρές περιοχές κάλυψης άνθρακα σε σχέση με τη πλούσια διατροφική αξία που παρέχουν:

- - Αναπτύσσονται στο φυσικό φως του ήλιου, που σημαίνει ότι δεν απαιτούν την ενέργεια του θερμοκηπίου.
- - Μεταφέρονται με πλοία, τα οποία ανά κιλό μεταφερόμενου φορτίου εκπέμπουν μόνο το 1% του CO₂ που εκπέμπουν αντίστοιχα τα αεροπλάνα.
- - Δεν απαιτούν ιδιαίτερη συσκευασία.
- Και όμως το γεγονός ότι καλλιεργούνται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τη χώρα μας ανεβάζουν για εμάς τους καταναλωτές το οικολογικό αποτύπωμα.

Πηγή: <http://greenissue.eu/what-is-ecological-footprint/?lang=el>

2^η Διδακτική Ώρα

Στάδιο 2 (25 λεπτά): Οι μαθητές/τριες επεξεργάζονται ένα έργο τέχνης και η διδακτική μέθοδος που ακολουθείται αξιοποιεί το μοντέλο Perkins. Στο συγκεκριμένο Στάδιο, η εφαρμογή του προγράμματος αξιοποιεί τις δυνατότητες του οπτικού γραμματισμού, οι οποίες μπορούν να συνοψιστούν στις παρακάτω:

- Παρατήρηση έργων τέχνης για την ανάπτυξη της δεξιότητας του στοχασμού, όσο και για την ανατροπή στερεότυπων και τη διαμόρφωση νέων στάσεων, συμπεριφορών και αξιών.
- Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών.
- Ενίσχυση της δυναμικής του οπτικού λόγου και αξιοποίηση του οπτικού γραμματισμού.
- Η προσέγγιση των μαθητών/τριών μέσω γνωστικών, συναισθηματικών, αισθητικών και στοχαστικών δεξιοτήτων.

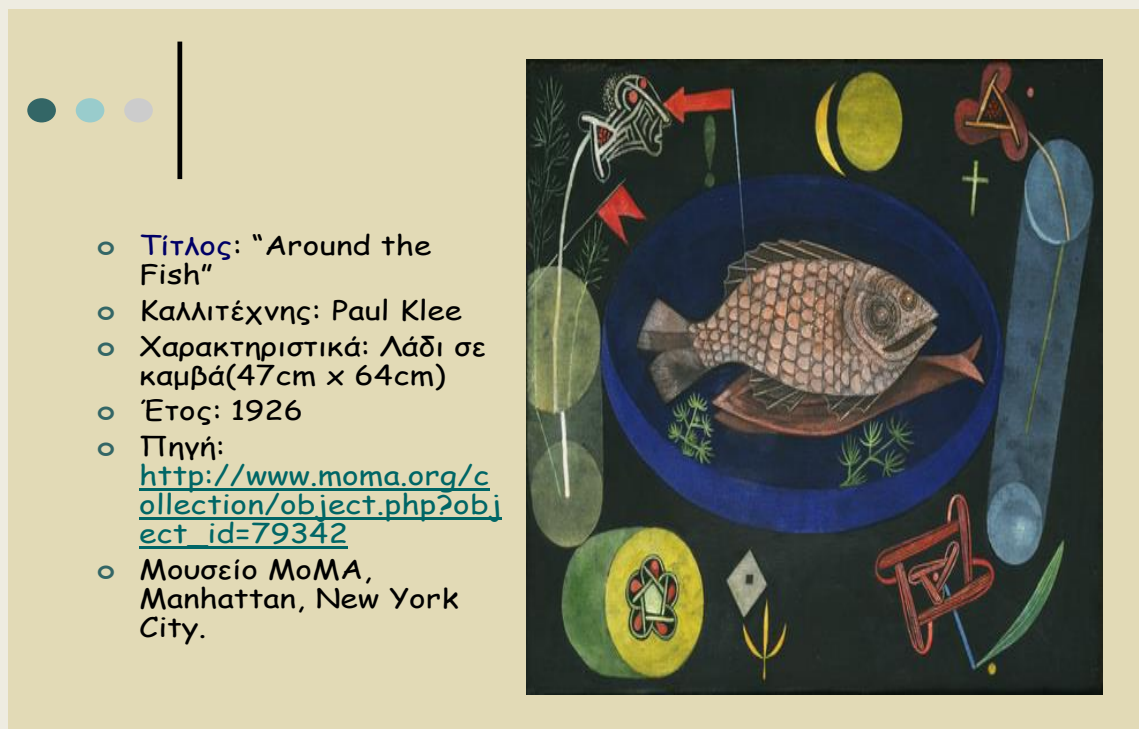
Κατά την υλοποίηση του Σταδίου 2, βασικός στόχος του/της εκπαιδευτικού είναι να προσαρμόσει τους στόχους του εκπαιδευτικού προγράμματος στις δυνατότητες των

μαθητών/τριών ώστε να επεξεργαστούν πολύσημες έννοιες, όπως η ηθικότητα και το πρότυπο διαβίωσης (αναπτυγμένος κόσμος versus αναπτυσσόμενος κόσμος). Αξίζει να σημειώσουμε ότι η εμπέδωση του όρου οικολογικό αποτύπωμα και η σύνδεση του με την ενεργοβόρο πτυχή της τροφής δεν πρέπει να πλαισιώνονται από βομβαρδισμό εννοιών, μία διδακτική επιλογή η οποία ενδεχομένως να αποξενώσει τους/τις μαθητές/τριες από τους αρχικούς στόχους του προγράμματος.

Παράδειγμα Έργου Τέχνης

Κατά τη λεπτομερή και σε βάθος παρατήρηση ενός έργου τέχνης, απευθύνονται διάφορα ερωτήματα στους μαθητές/τριες, όπως τα εξής:

- Τι βλέπετε στον πίνακα;
- Πως αποδίδεται η φύση μέσα από ένα έργο τέχνης;
- Ποιο θεωρείτε ότι είναι το ηθικό μήνυμα του καλλιτέχνη;
- Αναζητείστε τους συμβολισμούς και τα κεικαλυμμένα νοήματα;
- Τι συναισθήματα εγείρονται;
- Πως το συναίσθημά σας αντανακλά το πρότυπο διαβίωσης των Δυτικών κοινωνιών σε σχέση με τη φύση;
- Προσπαθήστε να δημιουργείστε ένα σενάριο όπου εσείς συνομιλείτε με το φυσικό περιβάλλον στους πίνακες.

- Τίτλος: "Around the Fish"
- Καλλιτέχνης: Paul Klee
- Χαρακτηριστικά: Λάδι σε καμβά(47cm x 64cm)
- Έτος: 1926
- Πηγή:
http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=79342
- Μουσείο MoMA, Manhattan, New York City.

Στάδιο 3 (20 λεπτά): Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν την ταινία μικρού μήκους (animation) «MAN» του Steve Cutts, και καταγράφουν τις αυθαιρέτες παρεμβάσεις των Δυτικών κοινωνιών σχετικές με το ζήτημα της καθαρής τροφής που η ταινία πραγματεύεται. Κεντρική ερώτηση, η οποία θα αναγράφεται ευδιάκριτα σε κάποιο σημείο της αίθουσας θα μπορούσε να είναι μία από τις ακόλουθες:

«Πως αντιλαμβάνεστε την έννοια Οικολογικό Αποτύπωμα σε συνάρτηση με την τυποποιημένη τροφή;»

«Πως οι διατροφικές μας συνήθειες επιβαρύνουν το φυσικό περιβάλλον;»

«Πως ο άνθρωπος έχει απομακρυνθεί από τις διαδικασίες παραγωγής και κατανάλωσης;»

«Είναι η τροφή μας βιομηχανοποιημένη; Τι σημαίνει αυτό με συγκεκριμένα παραδείγματα! (π.χ. τυποποιημένες τροφές, προσθήκες βελτιωτικών γεύσης και συντηρητικών)»

Κατά το Στάδιο 3 του εκπαιδευτικού προγράμματος, δίδεται χρόνος για συλλογισμό, αλλά κυρίως για την έκφραση και διατύπωση των παρατηρήσεων των μαθητών/τριών. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες καταθέτουν κάποια ερωτήματα χωρίς όμως να δοθούν συγκεκριμένες απαντήσεις από τον/την εκπαιδευτικό, αλλά επιτρέποντας σε άτομα της ολομέλειας να προβούν σε ξεχωριστές και αυθόρμητες απαντήσεις.

Η ταινία «MAN» διατίθεται ελεύθερα στο ακόλουθο link:

<https://www.youtube.com/watch?v=WfGMYdalCIU>

3^η Διδακτική Ώρα

Στάδιο 4 (15 λεπτά): Οι μαθητές/τριες οδηγούνται στην ολιστική παρατήρηση, τον αναστοχασμό και την ανασκόπηση με βάση το έργο τέχνης που ανέλυσαν και την ταινία που παρακολούθησαν. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι να βοηθήσει τις μαθητικές ομάδες να οδηγηθούν σε συμπεράσματα σχετικά με τα μηνύματα που οι καλλιτέχνες έχουν πρόθεση να μας μεταδώσουν.

Στο στάδιο του αναστοχασμού, επιστρέφουμε στις αρχικές (αυθόρμητες) παρατηρήσεις των μαθητών/τριών ώστε να αναθεωρήσουν τις αρχικές θέσεις τους για το οικολογικό αποτύπωμα της διατροφής τους, να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και να αφουγκραστούν τις απόψεις των συμμαθητών/τριών τους. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι κομβικός, καθώς συντονίζει τη συζήτηση, επιβλέπει την ολομέλεια στην τήρηση της ομαλής διεξαγωγής της συζήτησης και εμφυσά στην ομάδα τις αξίες του σεβασμού και της στωικότητας στην επικοινωνία. Οι μαθητές/τριες καταθέτουν εκ νέου την άποψή τους για το οικολογικό αποτύπωμα της διατροφής μετά από την παρατήρηση του έργου τέχνης, την παρακολούθηση της ταινίας και τις έντονες (ή μη) συζητήσεις στην ολομέλεια.

Στάδιο 5 (25 λεπτά):

Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τη μαθητική ομάδα σε ολιγομελείς υποομάδες (π.χ. σε τμήμα 20 μαθητών/τριών μπορούμε να έχουμε 5 ομάδες των 4). Ο καθορισμός των υποομάδων δεν πρέπει να γίνεται τυχαία, αλλά να μεριμνούμε για την ποικιλότητα των χαρακτήρων και των απόψεων, δίνοντας με αυτό τον τρόπο τη δυνατότητα στα πιο συνεσταλμένα παιδιά να συμμετέχουν ενεργά στη διαβούλευση.

Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να επεξεργαστεί ένα προβληματισμό σχετικό με τις έννοιες «Οικολογικό Αποτύπωμα» και «Διατροφή». Οι προβληματισμοί αυτοί θα πρέπει να έχουν προετοιμαστεί από τον/την εκπαιδευτικό και να τοποθετηθούν μέσα σε φακέλους ή ένα κουτί («Το Κουτί των Ιδεών»). Αφού οι ολιγομελείς ομάδες καθορίζουν τις αρμοδιότητες του κάθε μέλους (π.χ. Συντονιστής, Γραμματέας, Επικοινωνιολόγος, Διαβιβαστής Ερωτημάτων κτλ), ο Συντονιστής της συζήτησης ανασύρει τυχαία ένα φάκελο. Οι ομάδες παρουσιάζονται με την πρόκληση της επίλυσης ενός ζητήματος (κοινωνικού ή/και περιβαλλοντικού), το οποίο είναι σχετικό με τη ιδεοπολιτική ταυτότητα του πολίτη/καταναλωτή στις σύγχρονες κοινωνίες. Οι προβληματισμοί αντιπαραβάλλουν το θεμιτό και το αθέμιτο, το δημοκρατικό και το απολυταρχικό στοιχείο στην κοινωνική υπόσταση του ατόμου.

Η μέθοδος της διαβούλευσης αποτελεί μία επιτυχή παρέμβαση και «πρόκληση για σκέψη» (Food for Thought) αφού στα συμπεράσματα των μαθητών/τριών αναδύεται η πολυδιάστατη σχέση ανάμεσα στο φυσικό περιβάλλον, την τροφή και την ηθική υπόσταση του σύγχρονου καταναλωτή. Στόχος της διαβούλευσης σε ολιγομελείς ομάδες είναι να οδηγηθούν όλοι οι συμμετέχοντες στο συμπέρασμα ότι η φύση διακατέχεται από μία έντονη αντικειμενικότητα σε αντιδιαστολή με την υποκειμενικότητα του Δυτικού πρότυπου διαβίωσης. Επίσης, ένας δεύτερος στόχος είναι να ενθαρρύνουμε τους/τις μαθητές/τριες να εκφραστούν με εναλλακτικούς τρόπους και να καταγράψουν τις απόψεις τους πέραν της παραδοσιακής παραγωγής γραπτού λόγου.

4^η Διδακτική Ώρα

Στάδιο 6 (Τελικό Στάδιο): Τα πορίσματα της διαβούλευσης της κάθε ομάδας παρουσιάζονται στη ολομέλεια των ομάδων σε μορφή εννοιολογικού χάρτη (Mind Mapping). Οι ομάδες παρουσιάζουν το θέμα που έχουν επιλέξει μόνες τους (π.χ. Οικολογικό Αποτύπωμα και Υπεριατανάλωση, Ενεργειακό Αποτύπωμα και Διατροφή) και τους τρόπους που το προσέγγισαν. Οι ιδέες μίας ομάδας μπορεί να επαναληφθούν στην παρουσίαση μίας επόμενης ομάδας γεγονός που ενισχύει την επικοινωνία και τη σύγκλιση απόψεων σε μία πολυπολιτισμική μικροκοινωνία. Εάν όμως οι απόψεις μίας ομάδας είναι διαμετρικά αντίθετες από αυτές κάποιας άλλης ομάδας, τότε ο/η εκπαιδευτικός καλείται να εφαρμόσει το δημοκρατικό ήθος κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, καθώς και να ενθαρρύνει το σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Η κατάθεση των πορισμάτων της κάθε ομάδας μαθητών/τριών μέσω ενός εννοιολογικού χάρτη (Mind Mapping) ενισχύει την ανατροφοδότηση με τη χρήση της εικόνας ως ένα ισχυρό εργαλείο για τη διάδοση απόψεων. Ο οπτικός γραμματισμός εξάπτει για ακόμη μία φορά τη φαντασία των μαθητών/τριών και επιτρέπει την εναλλαγή της εικόνας, των λέξεων και του προφορικού λόγου ως μία αποτελεσματική μέθοδο μάθησης. Η εξαγωγή συμπερασμάτων, η καταγραφή μηνυμάτων και η διάχυση της πληροφορίας από ολιγομελείς ομάδες προς την ολομέλεια αποκτά τη δυναμική μίας σύνθετης σκέψης με στόχο την κοινωνικοποίηση και τη μεταστροφή λαθεμένων απόψεων σε σχέση με τις διατροφικές συνήθειες, τις τεχνητές ή/και πραγματικές ανάγκες του καταναλωτή και το υπέρογκο οικολογικό αποτύπωμα της διατιθέμενης τροφής στο εμπόριο.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Εμμανουηλίδου, Σ. «Ετερότητα και Διαπολιτισμικότητα: Η Εκπαιδευτική Πράξη ως Διασταύρωση Ταυτοτήτων και Ανάδυση Δημοκρατικών Αξιών». *Διαδικτυακό Περιοδικό «Ο Νέος Παιδαγωγός*, 3^ο τεύχος, Μάιος 2014, 139-147.
- Barthes, R. (1984 [1964]). “Elements of Semiology.” Lavers, A. & Smith C. (trans). *Writing Degree and Elements of Semiology*. London: Jonathan Cape, 77-165.
- Bhabha, Homi. “The Third Space: Interview with Homi Bhabha.” *Identity: Community, Culture, Difference*. Ed. Jonathan Rutherford. London: Lawrence, 1990. 207-21.
- Σακελλαρίου, Χ. (1982). *Ιστορία της Παιδικής Λογοτεχνίας, Ελληνική και Παγκόσμια*. Αθήνα.
- Φλογαΐτη, Ε. & Λιαράκου, Γ. (επιμ.). (2008). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

<http://medsos.gr/medsos/2008-08-12-07-20-53/2009-06-17-14-45-56/2009-06-17-14-48-33/750-2009-12-16-11-51-50.html>

<http://greenissue.eu/what-is-ecological-footprint/?lang=el>